

Advies Archeologische Monumentenzorg

Onderwerp

Steenbergen, Kruisland, aanleg waterleidingtracé WPB Wouw-Kruisland, bureauonderzoek 5.1.2.e 20240920.

Aan

5.1.2.e

Kopie aan

Datum

20-09-2024

Contactpersoon

5.1.2.e

Telefoon

5.1.2.e

Advies.

Wij vragen u de onderstaande opmerkingen te verwerken in het rapport 5.1.2.e Archeologie 2023/141 Bureauonderzoek Aanleg, Waterleidingtracé WPB Wouw-Kruisland, revisie 01, 27 juni 2024.

Toetsing rapport waterwingebied Kruisland.

Ons is gevraagd het rapport 5.1.2.e Archeologie 2023/141 Bureauonderzoek Waterleidingtracé WPB Wouw-Kruisland, revisie 01, 27 juni 2024 beoordelen.

Wij hebben de volgende opmerkingen/aanvullingen op het aangeleverde rapport:

Samenvatting, p.5, 3e alinea; door het opwarmen van het klimaat raakten niet alleen de dekzandtoppen begroeid, maar het hele landschap. Het eerst door pioniersoorten, daarna door een gematigd loofbos. De samenstelling van de begroeiing verschilt per landschapstype zoals bijvoorbeeld beekdalen en het rivierengebied en de drogere zandgebieden. Als de mens overschakelt op landbouw en veeteelt worden bossen gekapt en ontstaan er open terreinen.

Samenvatting, p.5, 3e alinea; niet alleen in de beekdalen ontstond veen, maar een groot deel van West-Brabant raakte bedekt met veen.

Samenvatting, p.5, 3e alinea het afgraven van veen werd ook gedaan om turf te winnen.

Samenvatting, p.5, 5e alinea; vindt dit niet plaats in lageregelegen veengebieden i.p.v. laaggelegen poldergebieden. Bij de start van de zout en turfwinning was er toch geen sprake van een polder? Deze gebieden waren in de 13^e en 14^e eeuw toch nog niet bedijkt?

Landschappelijke situatie, p.9; de eerste twee zinnen kloppen niet. Eerst zet een voorloper van de huidige Rijn een dik zandpakket af in dit gebied van Nederland. In de volgende zin staat dat dit zandpakket werd afgezet door (noord) westelijke winden.

Landschappelijke situatie, p.10, 1^e alinea; door het opwarmen van het klimaat raakten niet alleen de dekzandtoppen begroeid, maar het hele landschap.

Daarnaast ontstond niet alleen in de beekdalen veen, maar een groot deel van West-Brabant raakte bedekt met veen.

Landschappelijke situatie, p. 10, 2^e alinea; waarom werd het veengebied in eerste instantie ontgonnen? Is het uitgegeven als landbouwgrond of was het meteen de bedoeling er turf te steken?

Landschappelijke situatie, p. 10, 3^e alinea; niet al het veen is weggeslagen; er komt nog steeds veen voor in het gebied. Zie de volgende alinea in het rapport.

Historische situatie en mogelijke verstoringen, historische situatie, p. 12, 1^e alinea; selnering zal in de lageregelegen veengebieden plaatsgevonden hebben.

Historische situatie en mogelijke verstoringen, historische situatie, p. 12, 2^e alinea; wordt een kreek gegraven of is het een natuurlijk fenomeen?

Historische situatie en mogelijke verstoringen, mogelijke verstoringen, p. 26, 1^e alinea; op afb. 26 en 27 is te zien dat er in het gebied een ruilverkaveling heeft plaatsgevonden. Hierbij zijn percelen samengevoegd. De oude perceelssloten zijn nog aanwezig in de ondergrond.

Gespecificeerde archeologische verwachting, p. 35, locatie; maar niet de archeologie uit de Nieuwe tijd.

(Selectie) advies; het geadviseerde verkennend booronderzoek is niet geschikt voor het opsporen van archeologische vindplaatsen.

Plan.

Het plan betreft het aanleggen van een transportleiding tussen het waterwingebied in Kruisland tot het waterproductiebedrijf bij Wouw.

Literatuur/bronnen.

5.1.2.e Archeologie 2023/141 Bureauonderzoek, Waterleidingtracé WPB Wouw-Kruisland, revisie 01, 27 juni 2024.